

УДК 02
ББК Ч734(4Укр)754.2
Р 58

Робота бібліотек науково-дослідних установ Національної академії наук України в 2013 році: інформаційно-аналітичний огляд / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; авт.: О. В. Полякова, Н. І. Смаглова, О. Л. Сокур, Г. І. Солоїденко; відп. ред. Г. І. Солоїденко, Н. В. Стрішенець. – К., 2013. – Вип. 19. – 220 с.

ISBN №

Випуск продовжує серію інформаційно-аналітичних видань «Робота бібліотек науково-дослідних установ Національної академії наук України в р.», підготовлених за матеріалами звітів цих підрозділів. До випуску ввійшли аналітичні матеріали, статистичні таблиці та довідкова інформація про діяльність бібліотечно-інформаційних підрозділів 103 НДУ НАН України. Також вміщено нові законодавчі та нормативні документи в галузі бібліотечної справи, література, що надійшла до читального залу бібліотекознавства НБУВ. Враховуючи запити працівників бібліотек НДУ, подано консультації з питань представлення наукових фахових видань в інформаційному ресурсі «Наукова періодика України» та одержання НБУВ обов'язкових примірників видань наукових установ.

Видання адресоване працівникам бібліотечно-інформаційних підрозділів НДУ НАН України, фахівцям бібліотечної галузі.

Автори розділів:

Г. І. Солоїденко (1), О. В. Полякова (2), О. Л. Сокур (3), Н. І. Смаглова (4, 5),
О. В. Полякова (додавки),

Відповідальні редактори

Г. І. Солоїденко, Н. В. Стрішенець

Схвалено на засіданні Методичної комісії
Інформаційно-бібліотечної ради НАН України

Затверджено до друку вченою радою Національної бібліотеки
України імені В. І. Вернадського 2014 р., протокол № .

ISBN №

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2014

І. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК НДУ НАН УКРАЇНИ В 2013 РОЦІ

Вступ

У звітному році в складі бібліотечної мережі системи НАН України суттєвих змін не відбувалося, як і у попередньому 2012 році, разом з двома науково-методичними центрами – НБУВ і ЛННБ – бібліотечно-інформаційна мережа НАН України нараховувала 105 бібліотек.

Ситуація щодо кадрового забезпечення бібліотек мережі залишається однією з найгостріших проблем. За останні роки спостерігаються негативні тенденції зменшення кількості працюючих у бібліотеках НДУ, постаріння керівної ланки бібліотекарів та недостатнього поповнення колективів молодими фахівцями з вищою бібліотечною освітою.

Погіршення фінансування засвідчило наявність ряду невирішених проблем, зокрема повноцінного профільного комплектування бібліотечних фондів, збереження репертуару фахової періодики, скорочення кількості документів, що надійшли за книгообміном, унеможливило цілеспрямоване формування зібрань професійних джерел, спроможних задовольнити інформаційні потреби дослідників. Несвоєчасність і обмеженість фінансування доступу до ресурсів провідних постачальників наукової інформації негативно позначилися на діяльності загальноакадемічної системи онлайн-доступу та обсягах одержуваної інформації.

Однак навіть за таких складних умов, бібліотеки приділяли достатню увагу збереженню бібліотечних фондів, здійснюючи документальні перевірки їх наявності, упорядковуючи бібліотечні зібрання та колекції, опрацьовуючи та вводячи у науковий обіг цінні видання. Не припинялися роботи зі створення бібліографічних, тематичних і фактографічних баз даних та інших мережевих ресурсів академічних установ. За звітний період відбулося їх певне зростання та забезпечення присутності в електронному середовищі. Збережена тенденція участі бібліотек у науково-дослідній роботі, зокрема підготовці публікацій до галузевих довідкових та енциклопедичних видань, випуску біобібліографій вчених НАН України. Значні зусилля докладалися працівниками бібліотек щодо участі у заходах, присвячених фестивалю науки, під час проведення міжнародних наукових конференцій, організації презентацій книг та забезпеченні виставкової діяльності.

Характерною ознакою діяльності бібліотечно-інформаційних підрозділів НДУ у звітному році було посилення міжбібліотечної взаємодії та інтеграції у формуванні та використанні документних ресурсів, науково-аналітичному і бібліографічному опрацюванні інформації, наданні бібліотечно-інформаційних послуг науковим колективам та читачам.

Співробітники бібліотек продовжували вдосконалювати технології інформаційного та бібліографічного супроводу діяльності НДУ, налагоджували професійні зв'язки, опановували вітчизняний та світовий бібліотечний досвід. Аналіз діяльності засвідчив посилення уваги бібліотечних спеціалістів до питань упровадження інновацій, пов'язаних з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, створенням власних інформаційних продуктів та послуг.

1. Формування бібліотечно-інформаційних ресурсів

Станом на 01.01.2014 р. фонди бібліотек НДУ налічували 9,2 млн прим., зокрема іноземні видання – 2,8 млн прим. Обмінні фонди налічували 281,5 тис. прим. і становили 3 % від загальної кількості фонду.

Серед 103 бібліотек НДУ 6 мають фонди чисельністю понад 200 тис., 11 – до 200 тис., 22 – до 150 тис., 36 – до 100 тис., 16 – до 50 тис. і 12 бібліотек до 10 тис. прим. документів. Найчисельнішими та добре укомплектованими є фонди 40 бібліотек НДУ. Це фонди бібліотек інститутів фізики – 281 тис., кібернетики – 275 тис., електрозварювання – 270 тис., електродинаміки – 240 тис., ФТІНТ – 213 тис. прим. документів. У 20 бібліотек НДУ фонди зарубіжних документів налічують понад 50 тис. прим. Найбільші фонди зарубіжних документів мають п'ять бібліотек інститутів: електрозварювання, фізики – 95,2 тис., теоретичної фізики – 90,6 тис., зоології – 85,7 тис., загальної та неорганічної хімії – 85,5 тис. прим. документів. Три бібліотеки інститутів політичних і етнопонаціональних досліджень, проблем природокористування та екології, Криворізького ботанічного саду взагалі не мають зарубіжної літератури.

У 2013 р. до фондів бібліотек НДУ надійшло 54,0 тис. прим. документів. Порівняно з 2012 р. надходження документів зменшилися на 3,1 тис., а порівняно з 2003 р. – на 12 тис. прим. Кількість зарубіжних документів, які щорічно надходять до фондів бібліотек, також продовжує зменшуватися. У 2013 р. бібліотеки отримали 7,1

тис. іноземних видань проти 8,8 тис. у 2012 р. і проти 14,7 тис. прим у 2003 р. 19 бібліотек НДУ у звітному році не отримали жодного зарубіжного видання.

За останні десять років у окремих бібліотек показник щорічних надходжень знизився в два, три і більше разів. Зокрема, надійшло до фондів бібліотек інститутів: літератури у 2013 р. – 1,0 тис. прим. (2003 р. – 2,0), металофізики у 2013 р. – 615 прим. (2003 р. – 1,4), економіки промисловості у 2013 р. 1,5 тис. прим. (2003 р. – 2,7).

До 250 прим. документів отримала 21 бібліотека НДУ, що свідчить про невиконання нормативів ІФЛА щодо комплектування. Найнижчі показники надходження документів (до 100 прим.) мали 7 бібліотек. Традиційно це були бібліотеки таких установ, як Полтавська гравіметрична обсерваторія – 87 прим., Інститут проблем природокористування – 67 прим., ІПРІ – 51 прим., НІАЗ «Ольвія» – 50 прим., Інститут прикладної фізики – 45 прим., Інститут електронної фізики – 28 прим.

Суттєво зменшилися надходження літератури порівняно з попереднім роком у бібліотеках інститутів: фізіології, українознавства, Донецького фізико-технічного інституту, кібернетики, електрозварювання, проблем ринку, ФТІНТ та ін.

Збільшилась кількість документів, що надійшли у 2013 р. до бібліотек інститутів економіки і прогнозування, держави і права, фізико-хімічного, фізико-органічної хімії і вуглекімії, економіки промисловості, політичних і етнопонаціональних досліджень, гідробіології.

Понад одну тисячу прим. документів отримали у звітному році 11 бібліотек (у 2012 р. – 16 бібліотек). Найбільше документів отримали бібліотеки інститутів: держави і права – 1722, економіки промисловості – 1550, української мови – 1308, регіональних досліджень – 1278, економіки і прогнозування – 1229, фізико-хімічного – 1193, українознавства – 1187, історії України – 1081, мистецтвознавства, фольклористики та етнології – 1061, літератури – 1050 прим. документів.

Середній показник надходження документів до однієї бібліотеки у 2013 р. становив 496 прим. (у 2012 р. – 554, у 2003 р. – 707), іноземних документів – 68 прим. (у 2012 р. – 86, у 2003 р. – 156).

Подальше зменшення бюджетного фінансування у 2013 р. майже ліквідувало таке джерело отримання літератури, як купівля.